

AVRUPA BİRLİĞİ DİL POLİTİKALARI ve TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ’NE UYUM SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRKÇE’NİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİ

TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN UNION’S LANGUAGE POLICIES AND TURKEY’S INTEGRATION PROCESS TO EUROPEAN UNION

Yrd.Doç.Dr. Hüsnü CEYLAN

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi A.B.D.
ceyxc@yahoo.com

Murat YORULMAZ

Trakya Üniversitesi İİBF. Uluslararası İlişkiler ABD. Doktora Öğrencisi
muratyorulmaz2288@hotmail.com

ÖZET

Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki öğrencilerin ana dilini yeterince öğrenememeleri, bu öğrencilerin yabancı dil öğrenmelerinde kültürel kimlik problemi yaratacağı gibi o dilin kolay öğrenilmesine de engel olacaktır. Birçok millet kendi diline sahip çıkmakla birlikte, her bir vatandaşının da en az bir veya iki yabancı dil bilmesini amaçlarken, Türkiye’de öğrencilerin hem Türkçeyi, hem de yıllarca eğitimini aldıkları yabancı dili iyi öğrenememeleri, eğitimimizin genel problemlerinden biridir. Bu bağlamda, Türkçe’nin bir yabancı dil olarak uluslararası bir kimlik kazanmasında ana dili ve özellikle de yabancı dil olarak öğretilmesine ayrı bir önem verilmeli ve konuya ilişkin dil politikalarının uygulanmasında tutarlı ve kararlı bir yol izlenmelidir.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, dil öğretimi, çok dillilik, Türkçe, teknoloji, kültür.

ABSTRACT

In Turkey, students’ – in primary and secondary levels – failure at their mother tongue will create a cultural identity problem in learning a foreign language and it will also disrupt to the easy learning of this foreign language. While a lot of nations try to protect their languages and support each individual’s learning at least one or two foreign languages, in Turkey it is one of the main educational problems that the students cannot learn their mother tongue, Turkish and the foreign language that they have been taught for years. In this context, at the gaining an international identity of Turkish, a particular importance should be given to teaching Turkish as a mother tongue and especially as a foreign language and a stable and consistent road should be followed in the implementation of language policies related to the subject.

Keywords: European Union, language teaching, multilingualism, Turkish language, technology, culture.

Giriş

Bilgi çağı hızlı değişimleri ile toplumlar ve insanlar arasındaki ilişkileri gündend güne arttırmakta ve yarattığı olanaklarla toplumları birbirlerine yakınlaştırmaktadır. Yaşanılan bu süreç, yabancı dil öğretimini ve öğrenimini önemli kılmakta ve aynı zamanda ülkelerin yabancı dil eğitimi politikalarına da yön vermektedir. Yabancı dil öğretme ve öğrenme, bilgi çağının getirisi günümüz çokdilli ve çokkültürlü dünyasında etkin bir role sahip olmanın önkoşuludur. 19. yüzyılda politik, askerî ve ekonomik yönden güçlü olan Büyük Britanya, İkinci Dünya Savaşı'na kadar etkinliğini sürdürmüş, İkinci Dünya Savaşı sonrası devreye giren ve ekonomik olarak çok güçlü olan Amerika Birleşik Devletleri'nin dilinin İngilizce olması, İngilizceyi dünya dilleri arasında farklı bir yere getirmiştir. İngilizcenin doğru bir zamanlama ile dünyaya yayılması, bütün milletler tarafından kabul edilmesi, onu küresel dil olma yolunda hızla ön plana çıkarmıştır. Crystal'ın (1997: 38) belirttiğine göre Endüstri Devriminin İngiltere'de olması, 19. Yüzyılda İngiltere'yi dünyanın en çok gelişmiş ülkesi yapmış, İngiltere 1800'lü yıllarda madencilik alanında dünyaya hükmetmiş, İngiliz firmaları dünyaya açılarak İngiliz ürünlerinin bütün dünya tarafından kullanılmasını sağlamıştır. Aynı yüzyılda İngiltere'nin dünyanın atölyesi hâline gelmesiyle teknolojik ve bilimsel gelişmeler yeni sözcüklerle ifade edilmiştir. Bu ürünlerin ihracıyla birlikte İngilizce sözcükler de komsu ülkelerin diline yerleşmiş ve bu gelişimi takip etmek isteyen insanlar İngilizce öğrenme mecburiyetinde kalmıştır. Yine Crystal'ın belirttiğine göre, İngilizcenin 400 yıldır basında kullanılıyor olması, Reuter'in 1851 yılında Londra'da bir uluslar arası ajans kurup tüm dünyanın haber kaynağı olması, Amerika'da reklâmcılık, radyo ve diğer basın organlarının yayılması, dünya üzerinde üretilen filmlerin %80'inin İngilizce olması insanların İngilizceyi öğrenmelerini kaçınılmaz kılmıştır (Crystal 1997: 57).

Gemalmaz'ın (1982: 73) diller için belirttiği: ekonomiklik veya kolaylık ve anlaşılabilirlik kanunları, milletlerin birbirleri ile anlaşmalarında kullandıkları müşterek dil için de geçerlidir. Gemalmaz, mümkün olduğu kadar az enerji ve madde sarfıyla birim zamanda, mümkün olduğu kadar çok eksiksiz mesaj kodlayıp iletmenin bütün tabii ve sunî dillerin temayülü olduğunu, yine mesajı taşıyan kodun, alıcısı tarafından mümkün olduğu kadar kolay ve mümkün olduğu kadar az enformasyon kaybıyla çözülmesinin dilin anlaşılabilirlik kanununu içerdiğini belirtmektedir. Dünya üzerinde İngilizceyi gerek ana dil ve gerekse ikinci dil olarak kullananların sayısı iki milyarı asmaktadır. Bugün dünya üzerinde üç bine yakın dil olduğunu hesaba katarsak, anlaşılabilirlik ve ekonomiklik kanununun vermiş olduğu hız, İngilizcenin yayılmasına zemin hazırlamıştır diyebiliriz. İngilizcenin küresel dil olma yolunda bu kadar hızlı ilerlemesinin ve diğer ülkelerin İngilizcenin bu hâkimiyetini kabul etmelerinin yanında yine de bu ülkeler, dillerinin dünya üzerinde varlığını hatta etkisini sürdürmesi için özel çaba sarf etmektedirler. Özcan Demirel'in (2004: 63) belirttiği gibi, Türkiye'nin de üyesi olduğu, basta Birleşmiş Milletler (United Nation) örgütü olmak üzere, Avrupa Konseyi (Council of Europe) Nato, OECD ve daha birçok uluslar arası kuruluşta ortak iletişim

aracı olarak birkaç ulusun dili kullanılmaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletlerin resmî dilleri Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça'dır. Bu örgütte Fransızca ve İngilizce çalışma dili olarak; İspanyolca genel kurul ile ekonomik ve sosyal konsey çalışma dili olarak kullanılmaktadır. Avrupa Birliği, Avrupa eğitim programlarını devreye sokarak Avrupa'da eğitim alanında yeniliği ve kaliteyi artırmayı hedeflemektedir. Avrupa topluluğu ülkeleri, Avrupa komisyonu anlaşmasının 149 ve 150. maddeleri, Avrupa Parlamentosu Konseyinin 24 Ocak 2000 tarih ve 253/EC kararı, Türkiye'nin programa hazırlanmasına yönelik kararlar, ilgili taraflarca 27 Aralık 2002 tarihinde imzalanmıştır. (www.ua.gov.tr) Bu anlaşma ile Avrupa Birliği katılımcı ülkeler arasındaki işbirliğini teşvik ederek eğitim alanında kalitenin artırılması, Avrupa boyutunun geliştirilmesini hedeflemiştir. AB Genel Eğitim Programının temel olarak beş hedefi bulunduğu ulusal ajans sitesinde verilmiştir.

- Avrupa'da tüm eğitim seviyelerini güçlendirmek,
- Avrupa dillerine yönelik bilgilerin geliştirmek,
- Eğitim vasıtası ile katılımcı ülkeler arasındaki işbirliğini ve hareketliliği artırmak,
- Eğitim alanında yetenekli kişileri bulup onları teşvik ederek eğitimin kalitesini artırmak,
- Eğitim alanında yer alan tüm kamu veya özel kuruluşlar içinde fırsat eşitliğini desteklemek

Bu programa Avrupa genelinde 31 ülke katılmaktadır. Bunlar:

- Avrupa birliği üyesi 25 devlet (Almanya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya Finlandiya Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Portekiz, Polonya, Slovak Cumhuriyeti Slovenya, Türkiye ve Yunanistan,)
- 3 Avrupa Serbest Ticaret Birliği (Avrupa Ekonomik Alanı ASTB / AEA) ülkesi, (İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç)
- Avrupa Birliğine katılım sürecinde olan 3 devlet (Bulgaristan, Romanya ve Türkiye) (www.ua.gov.tr)

Avrupa Topluluğu, ilk ve orta öğretim düzeyinde teknik ve meslekî eğitimi geliştirmeyi hedefleyen Okul Ortaklığı Programını (Comenius); yüksek öğretim düzeyinde işbirliğini ve kaliteyi artırmak, Avrupa'da farklı ülkelerde uygulanmakta olan kaliteli eğitim niteliklerini Avrupa'nın farklı ülkelerine yaymak için Yüksek Öğretim Programını (Erasmus); hayatın her hangi bir döneminde eğitimine ara vermiş ya da kendini yeterince yetiştirememiş kişileri eğitmek için Yetişkin Eğitimi Programını (Grundving); eğitimde öğrenme ortamlarını yeniden yapılandırarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını artırmak, eğitim mühendisliğini ortaya çıkarmak için Eğitimde Yeni Teknolojiler Programını (Minevra); AB'ye üye ya da aday ülkelerin meslekî eğitimine yönelik politikaları desteklemek ve geliştirmek için Meslekî Eğitim Programını (Leonardo da Vinci); eğitim sistem ve politikalarında gözlem ve yenilikleri, eğitim alanında oluşan yeni fikir, politika ve uygulamalarının sadece bir bölge ile sınırlı kalmasını önlemek ve

yenilikleri bütün Avrupa'ya yaymak için Gözlem ve Yenilik Programını (Observation ve Innovation); çalışmaların hedefine ulaşması için Destek Faaliyetleri Programını (Accompanying Measures); Avrupa vatandaşlarının birçok dili öğrenebilmeleri için Dil Öğretimi Programlarını (Lingua) geliştirmiştir.

Bu programlardan anaokulundan yüksek öğretime kadar tüm öğren-ciler, öğretmenler, öğretim görevlileri, yönetici ve eğitim alanındaki diğer personel, kamu veya özel statüdeki her çeşit eğitim kurum ve kuruluş, kamu ile ilgili diğer uzman kişiler, devlet memurları, yerel ve bölgesel yetkililer, veliler, dernek ve vakıflar, sosyal ortaklar, eğitim alanı ile ilgili is dünyası ve sivil toplum kuruluşları yararlanabilmektedir. Avrupa Birliği Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü programı yürütmekle görevlidir. Kendisine bir komisyon temsilcisi ile programa katılımcı ülkelerin birer temsilcisi tarafından oluşturulmuş Socrates Komitesi yardım etmektedir. Türkiye'de bu programı yürüt-meye T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği Eği-tim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı sorumludur. Bu mer-kez genel olarak Ulusal Ajans olarak bilinmektedir. Ulusal Ajans ülke genelinde programlarla ilgili yürütülen uygulamalardan sorumludur.

Avrupa eğitim programları ile ilgili bir açıklama yapan Devlet Baka-nı ve Başbakan yardımcısı Doç. Dr. Abdüllatif Şener (2004: 3), Avru-pa'da yılda 124.000 öğrencinin Erasmus öğrenci değişim progra-mından yararlandırıldığını, Türkiye'nin bu programlar çerçevesinde 2006 yılında 3.000 öğrenci gönderebileceğini, Avrupa Komisyonun 2010 yılı hedefinin yıllık olarak 375.000 öğrenci sayısını yakalamak olduğunu, bunun da Türkiye'de 42.000 öğrencinin bu programdan yararlanacağı anlamına geleceğini vurgulamıştır.

1.1. Lingua ve Türkçe Öğretimi

Lingua AB Genel Eğitim Programı olan Socrates'in sekiz alt basamağından birisidir. Fakat diğer yedi program da dil öğretimi ve kültürel etkileşim üzerine kurulmuştur. Avrupa Topluluğu Lingua Programı vasıtasıyla, dilin kültür, eğitim iletişim, istihdam, anlaşma boyutlarından yararlanarak milletlerin kültürel gelişimini sağlamayı ve dilin zenginleşmesine zemin hazırlamayı amaçlamaktadır. Globallesen dünyada işverenlerin is alanında öncelik tanıdıkları *çok dilli* (multilingua) kişiler, bilgilerinin kendilerine getirmiş olduğu ayrıcalıktan değil, diğer kurumlarla rahat iletişim kurmaları yönüyle tercih edilmektedir. Avrupa Birliği, üye ülkelerde dil çeşitliliğinin ve zenginliğinin korunması için, insanların ana dillerinden ayrı ikinci bir dili öğrenmelerini teşvik etmekte ve Lingua dil programını da bu amaçla ekonomik olarak desteklemektedir. Lingua iki ana alt gruptan oluşmaktadır:

Lingua I : Dil Öğretiminin Geliştirilmesi,

Lingua II: Dil Öğrenim Materyallerinin Geliştirilmesi,

Lingua I: Avrupa Topluluğunun dil çeşitliliğini artırarak dil öğretim sistem ve yapılarındaki gelişimi desteklemektedir. Bu yüzden, birey-lere direkt yabancı dili öğretmekten ziyade, bireyleri yabancı dil öğ-

renmeye tevsik etmekte ve onların yabancı dil öğrenmelerine kolaylık sağlamaktadır. Aynı zamanda dil öğreniminde amaç, strateji ve daktik araştırma gibi anahtar konular ve yenilikçi yaklaşımlar hakkında bilginin politikalarını belirleyenler ve karar verenler arasında yayım ve değişimi sağlamayı, öğrenmenin faydaları hususunda insanları bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Lingua II: Dil öğrenim süreçlerinin ve kazanılan dil becerilerinin değerlendirilmesine yönelik yüksek kalitede araçların hazır bulunmasını hedefler. Aynı zamanda:

- *Yeni teknolojiler aracılığıyla yabancı dil öğrenilmesini,*
- *Az kullanılan dillerde on-line kurslarının verilmesini,*
- *Evde çalışmak üzere çok dilli öğrenim seti geliştirilmesini,*
- *Dinle ve dokun (Görmeyenler için temel İngilizce kursu) sisteminin yaygınlaştırılmasını,*
- *Avrupa seyahatleri için kültürler arası iletişimin sağlanmasını,*
- *Dili eğlenerek nette öğrenilmesini (www.ua.gov.tr. www.socrates.gov.tr) amaçlamaktadır.*

Lingua programı bireylerden ziyade kurumları muhatap almakta, bu kurumların dil öğretimi üzerine projelerine destek vermektedir. Avrupa Komisyonu, Almanca, Bulgarca, Çekçe, Danca, Estonca Fince, Flamanca, Fransızca, İngilizce, İrlandaca İspanyolca, İtalyanca, İzlandaca, Lehçe, Letonca, Litvanca, Lüksemburgca Macarca, Matlaca, Norveççe, Portekizce, Romence, Slovakça, Slovence, Türkçe ve Yunanca, dillerini desteklemektedir. Genel kural olarak bir ülkenin kendi sınırları içindeki kişilere kendi resmî dilini öğretmeyi içeren projelere destek vermemektedir.

Avrupa komisyonu dil öğrenme ve dil çeşitliliğini desteklemek üzere bir takım kararlar almış ve bu kararlar 23.02.2002 tarihli Avrupa Komisyonunun resmî gazetesinde yayımlanmıştır. Öğrenen Topluma Doğru sloganıyla yola çıkarak hayat boyu öğrenmek için, yaygın ve tutarlı stratejiler uygulanması gerektiği vurgulanmış ve Avrupa bilgi toplumunda yer almak için her bir vatandaşın diğer bir dili öğrenmesi amacıyla, gerekli olan temel yetenekleri öğrenmek zorunda olduğu bildirilerek, hayat boyu öğrenme sürecinde ana dile ek olarak iki ya da daha fazla dili öğrenme ve bu dilleri öğrenmek isteyenlere eşit erişim imkânı sunmayı vurgulamıştır. Konsey, Avrupa dillerinin eşit değer ve itibarda olduğunu dile getirmiş, bu dillerin Avrupa kültürünün ve uygarlığının içsel kısmını oluşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca konsey, bireylerin küçük yastan itibaren diğer topluluk ülkelerinin kültür ve dillerine karşı olumlu tutum geliştirmelerinin gerekliliğini vurgulamış ve Avrupa Topluğu ülkelerini, topluluk içindeki dil çeşitliliğinin ve zenginliğinin resmî merkezler ve diğer kültürel kurumlar arasındaki işbirliğini teşvik etmekle mümkün olabileceği şeklinde uyarmıştır. (<http://europa.eu/int/eur-lex/pri/en-dat2002>) Dillerin bilinmesiyle kültürel yaklaşımın artacağı ve milletlerin birbirleri ile daha iyi anlaşabileceği fikrinden hareketle Avrupa birliği ülkeleri eğitim bakanla-

rı, Polonya'nın Cracow kentinde yaptıkları toplantıda ülkelerinde dil gelişim dosyasına geçilmesine karar vermişlerdir. Bu proje ile her Avrupa vatandaşının bir dil pasaportuna sahip olarak çok dilli yetişmesi amaçlanmıştır. Bu vesileyle Avrupa'da yaşayan birisi, birinci yabancı dili ilköğretimde; ikinci yabancı dili ortaöğretimde; üçüncü yabancı dili de üniversitede öğrenmiş olacaktır. Bu durumdaki kişiler, Dil pasaportu, Dil öğrenim geçmişi (biyografisi), Dil dosyasını içeren dokümanlar verilecek, bunlar dil pasaportu şeklinde uygulanacak ve her Avrupa ülkesinde standart hâle getirilecektir. Pasaportta bir dili ileri düzeyde bilenlere C1, C2; orta düzeyde bilenlere B1, B2; başlangıç düzeyinde bilenlere de A1, A2 notları verilecektir (Dobson, 1981: 17). Türkiye'de ise Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretme Merkezi Avrupa Dil Pasaportu vermeye hak kazanmıştır. (<http://www.tomer.ankara.edu.tr/>) Bugün birçok Avrupa ülkesinde halkın üç dil bilmesi oldukça normal karşılanmaktadır. İşverenler eleman alımında birden fazla dil bilen kişileri tercih etmektedirler. Avrupa vatandaşlarının yabancı bir dili öğrenmeye ve yabancı dile karşı tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırmada:

*Ailelerin % 93'ü çocuklarının diğer bir Avrupa dilinin öğrenmesinin önemli olduğunu,
Avrupalıların % 72'si yabancı bir dili bilmenin, kendileri için faydalı olacağını,
% 71'i Avrupa topluluğunda her birey, ana diline ilâveten bir dil konuşmanın gerekli olduğunu,
% 26'sı ana diline ilâveten, iki Avrupa dili bilmenin gerekliliğini ortaya koymuştur. (<http://europa.eu.int/comm/>)*

Avrupa Birliği vatandaşlarının % 47'si İngilizceyi konuşmaktadır. Yine % 24'ü Almancayı ana dili olarak, %8'i ikinci dil olarak kullanmaktadır. Avrupa Birliği vatandaşlarının % 28'inin yarısı Fransızca'yı anadili olarak; yarısı da ikinci dil olarak kullanmaktadır. İtalyanca Avrupa Birliği ülkelerinde en yaygın olarak kullanılmasına rağmen, İtalyancayı ana diline ilâveten yabancı dil olarak kullananların oranı % 2'dir. Avrupa topluluğu vatandaşlarının % 11'i ana dili; % 4'ü yabancı dil olmak üzere % 15 düzeyinde İspanyolca'yı kullanmaktadır. (www.europa.eu.int/comm/education/policies)

Günümüzde ana dili haricinde bir dili öğrenmek, genellikle ekonomik kaygıdan kaynaklanmaktadır. Zengin tarihî geçmişi, gramer yapısının sağlamlılığı ya da çok kişi tarafından kullanılıyor olması, o dilin dünya dilleri arasında ön sıralarda bulunmasını sağlamamaktadır. İspanyolca bugün dünya üzerinde 500 milyon kişi tarafından kullanılmasına rağmen, Avrupa Birliği ülkeleri arasında İspanyolca'yı ana dili haricinde kullananların oranı % 4 tür. Fransızca 19. yüzyılda dünya edebiyatının sanat dili olmasına rağmen, Avrupa Topluluğu içinde ana dili haricinde bu dili bilenlerin oranı % 14'tür. Kur'an dili olmasına ve dünya üzerinde 20 devletin Arapçayı resmî dil olarak kullanmasına rağmen, ekonomik, siyasî ve ticarî sebeplerden dolayı, Arapça dünya dilleri arasında hak ettiği yerde değildir. Çin'in çok karmaşık yapısına rağmen, son ekonomik gelişmelerden dolayı dünya dilleri arasında hızla yayılacağı kesindir. Türkçe için de aynı durum söz

konusudur. Batıya gittikçe Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısında azalma görülmektedir. Doğu ülkeleri vatandaşları Türkçeyi, Türkiye’de daha rahat is bula-bilmek için öğrenmektedirler. Sibiry’a da 25 üniversite, 4 kolej, 7 devlet lisesinde Türkçe öğrenmekte olan 2.000 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin Türkçeyi öğrenme amaçları şöyle sıralanmaktadır.

- *Türk firmalarında (Ticari) çalışma isteği;*
- *Türkiye’ye yerleşme veya orada çalışma isteği;*
- *Arkadaş-dost ilişkileri;*
- *İhtisas yapma isteği (Türkolojiler için);*
- *Yeni bir dil öğrenme isteği;*
- *Fantezi olarak (Aydın, 2000, Röportaj)*

1.2. Türkçe’nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi

Dünya üzerinde artan uluslar arası ilişkiler, ulusların kendi anadilleriyle iletişim kurmalarında yetersiz kalmış bu durum milletlerin birbirlerinin dillerini öğrenme mecburiyetini getirmiştir. Bir ülkenin dilinin yabancılarca öğrenilmesini gerekli kılan unsurlar, o ülkenin yürütmüş olduğu politik, ekonomik, ticarî ve kültürel ilişkileri içinde barındırır. Globallesen dünyada, devletler birbirleri ile her an iletişim içerisinde. Bir milletin dilinin diğer milletler tarafından öğrenilmesi o ülkenin prestiji olmuş, ülkeler dillerinin ikinci plana atılmasından rahatsızlık duymuşlardır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi on birinci yüzyıla dayanmaktadır. Kaşgarlı Mahmud Türkçenin Arapça ve diğer dillerden aşağı olmadığını ispat etmek, Türkçeyi bilmeyenlerin daha rahat öğrenmeleri için Divanü Lügati’t- Türk adlı eseri yazmıştır. Daha sonraları, Türkçeyi kullananlar dillerine gereken önemi göstermemiş, egemenliği altına aldıkları millete kendi dillerini ihraç etmek yerine, onların dil ve kültürlerini almışlardır. Tokathoğlunun (2000: 161–164) belirttiği gibi 16 yüzyılda iki büyük imparatorluk olan Osmanlı ve İspanya imparatorlukları arasında en ciddi ve somut farklılık dil ve kültür yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. İspanyollar Amerika’yı keşfettikten sonra ilk tasarrufları, dil, din ve kültürlerini işgal ettikleri ülkeye ihraç etmek olmuştur. Bu sayede anadili İspanyolca olan, Katolik mezhebinin benimseyen 23 Latin Amerika ülkesi doğmuştur.

Türkiye, dünyaya açılan, dış ticaret hacmini gün geçtikçe artıran ve her yıl ülkesine milyonlarca turist çeken görüntüsüyle her vatandaşına ikinci bir dili öğretme mecburiyetindedir. Türkiye yabancılarca Türkçe öğretimi hususunda bazı konularda oldukça geri kalmıştır. Bu gün üniversitelerin Türkoloji Bölümleri ve hatta Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalları, Türkçe Bölümleri, Türk dilinin öğretilmesi hususunda değil, tarihî ve kültürel çalışmalara ve eski edebî örneklerle yoğunlaşmışlardır. Türk Dilinin standart bir gramer yapısının belirlenmesinde geç kalmıştır.

Türkçenin iyi öğretilmesi için, iyi yetişmiş öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğrencilerin zihin ve ruh gelişimlerinde iyi bir ana dil eğitimi ve öğretiminin rolü hiçbir dersle ölçülmeyecek kadar büyüktür (Sağır, 2002: 46). Ana dili, eğitiminde görülen eksikliklerin genellikle öğretmenlerden kaynaklandığı fikrinden hareketle, Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe sevgisi ve kültür bilinciyle yoğrulmuş olarak mezun olmaları

gerekmektedir. Bir yabancı dili bilmek, temel dil becerilerini kazanmış olmak demektir. Bu yüzden dil eğitimi verilirken, okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerine ağırlık verilmelidir. Eğitim sistemimizdeki okumaya dayalı yabancı dil eğitimi anlayışından hızla uzaklaşmalıdır.

Sonuç

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, insanlığın büyük trajediler yaşamasına neden oldu. Haritalar değişti, pek çok yeni devletler kuruldu. Soğuk savaşın sona ermesiyle Sovyetler Birliği dağıldı. Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını elde ettiler. Bütün dünyada ulus bilinci yaygınlaştı. Uluslararası ilişkiler siyasî, sosyal ve ekonomik alanda yeni boyutlar kazandı. Dünyada aynı değerleri paylaşan ülkeler arasında, kültürel entegrasyon çalışmaları hızlandı. Kültürel entegrasyonun en önemli vasıtalarından dil öğrenimi daha cazip hâle geldi. Türkiye de, beklenmedik bir şekilde kendini bu gelişmenin içinde buldu.

Bugün Türkçe bir dünya dili hâline gelmiştir. Bu bir iddia değil, tarihî bir hakikattir. Bu amaçladır ki, üniversitelerin uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan tarih ve kültürle ilgilenen pek çok araştırmacı, Türkçe öğrenmenin gerekliliğini kavramışlardır. Son yıllarda Türk Üniversiteleri, ikili kültürel anlaşmalar çerçevesinde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi projesini uygulamaya başlamışlardır. Ayrıca T.C. Başbakanlık Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), yurt dışında yirmi üç üniversite ile Türkoloji bölümlerinin geliştirilmesi hususunda işbirliği yapmaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım programı kapsamında, üniversitelerimizin büyük çoğunluğu "Erasmus" öğrenci ve öğretim üyeleri değişim projesine dâhil edilmiştir. Bütün bu değişimlerde, küreselleşmenin de önemli rolü vardır.

Türkçe, dünyada ilgi duyulan bir dil hâline gelmiştir. Türkçe öğrenimini daha cazip hale getirmek için devlet kurumları arasında bürokrasiyi azaltmak gerekiyor. *Büyük Öğrenci Projesi* kapsamında Türkiye'ye getirilen öğrenciler için merkezî sınav sistemi yaygınlaştırılmalıdır. Gerek bizim öğrencilerimizin, gerekse yurt dışından getirilen öğrencilerin barınma, burs ve ulaşım gibi problemleri henüz tam anlamıyla çözümlenmiş değildir. Bu konuda yeni bir yapılanma gerekmektedir. Türkçenin yabancılara öğretilmesi meselesine, bir devlet politikası olarak bakmak gerekiyor.

TÖMER'ler Türkiye'nin bir vitrini konumundalar. Yabancı öğrenciler, Türk insanı ve Türk kültürü ile ilgili ilk izlenimleri buradan ediniyorlar. Olay sadece Türkçe öğretmekle bitmiyor. Yabancı öğrencide doğru ve sağlıklı, ön yargılardan arınmış bir Türkiye imajı yaratmak gerekiyor. Türk Üniversitelerinde öğrenim görmek isteyen yabancı öğrenciler için TÖMER, sadece bir dil öğretim merkezi değil, aynı zamanda bir oryantasyon merkezidir.

Bilimin baş döndürücü bir hızla ilerlediği bir çağda, yenilik getirmenin süratli bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu durumda yenilikler, zamanla ve giderek denenip değerlendirilemeden birbiri peşi sıra gelebilir. Bu sebeple, yanlış hesaplardan ve isabetsiz uygulamalardan kaçınmanın önemini ve bu gibi faaliyetlerin

büyük sorumluluk isteyeceğini bir an bile unutmamak gerekir. Böyle bir sorumluluk ise, iyi bir uzmanlık bilgisinin yanı sıra, geniş ve yüksek düzeyde bir düşünce tabanı üzerine oturtulabildiği ölçüde anlam kazanabilir.

Türk toplumunun gelişmiş ülkeler seviyesinde atılım yapabilmesi için eğitim öğretimin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bugün ülkemizde Türkçeyi iyi öğretememenin sıkıntılarını yaşıyoruz. Bu durumdan bir an önce kurtulmamız gerekiyor. *Marifet iltifata bağlıdır* sözü uyarınca başarılı olan kurumları desteklemeliyiz.

KAYNAKÇA

- Aydın, A. (2000).** Röportaj, “Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu”, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Crystal, D. (1997).** *English as a Global Language*, CUP.
- Demirel, Ö. (2004).** *Yabancı Dil Öğretimi*, Ankara, Pegem.
- Dobson, Julia M.(1981).** *Effective Techniques for English Conversation Groups*: Washington, U.S. Information Agency.
- Gemalmaz, E. (1982).** *Standart Türkiye Türkçesi (STT)'nin Formanlarının Enformatik Değerleri*, Erzurum (Teksir/ Fotokopi); 15+187+17.
- İdris, K. (2000).** *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*, Ankara, Anıttepe.
- Sağır, M. (2002).** *İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi*, Ankara, Nobel.
- Şener, A. (2004).** “Erasmus Üniversite Beyannamesi”, *Eğitimde Diyalog 2*: 3.
- Tokathoğlu, L. (2000).** “İspanyolca Konuşulan Ülkelerde Türkçe Öğretimi” *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu*, Ankara Üniversitesi Basımevi, ss: 161–164.

www.europa.eu.int/eur-lex/pri/en-2005 (17.09.2010)
www.europa.eu.int/comm/education/poticies2005 (21.10.2010)
www.socrates.gov.tr2005 (24.10.2010)
www.tomer.ankara.edu.tr/2005 (17.09.2010)
www.ua.gov.tr2005 (24.10.2010)